

Доц. др Милан ОЉАЧА¹
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
Проф. др Валенти́на БАИЋ²
Проф. др Ивана РАДОВАНОВИЋ³
Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд

ДОИ: 10.5937/bezbednost2403005O

УДК: 343.541(497.11)“2013/2022)

Примљен: 24. 5. 2024. године

Ревизија: 21. 10. 2024. године

Датум прихватања: 21. 10. 2024. године

Инциденција кривичних дела против полне слободе: пунолетни и малолетни учиниоци

Айспиракћ: У раду је анализирана инциденција кривичних дела йроћив йолне слободе у Рейублици Србији у йериоду од 2013. до 2022. йодине. Анализа је сйроведена ради йрејледа броја йоднећих кривичних йријава за йунолейна и малолейна лица йоком наведеной йериода, као и анализе крећиања инциденције кривичной дела силовања йрема реионима Рейублике Србије. Подаци коришћени у истраживању йоћичу од Рейубличкой завода за сйаћисйику. У йериоду од 2013. до 2022. йодине йријављено је укуйно 903.010 кривичних дела, од чеја су 4.442 кривична дела (0,49%) йроћив йолне слободе. Резултаћи йоказују да је укуйан број йоднећих кривичних йријава релатйивно низак, али се йримећује њејов расћй након 2016. и 2017. йодине. Проценатй кривичних йријава йроћив йунолейних лица био је измећу 82,47% и 93,26%, док је број йријава йроћив малолейних лица ойдао, йоособно у 2021. (6,74%) и 2022. (7,59%) йодини. Највећи број йријава односи се на кривична дела недозвољених йолних радњи и силовања, йри чему за кривично дело недозвољених йолних радњи йроценатй за

¹ milanolja@ff.uns.ac.rs

² valentina.baic@kpu.edu.rs

³ ivana.radovanovic@kpu.edu.rs

пунолетна лица износи 35,96%, а за малолетна лица 35,67%. Када је реч о силовању, против пунолетних лица је поднето 18,58% пријава, а против малолетних лица 16,56% пријава. Пунолетна лица су чешће пријављивана за потпуно узнемиравање (21,38%), док су малолетници чешће пријављивани за обљубу са деце (17,83%) и кривично дело приказивања, прибављања и поседовања порнографског материјала и искоришћавања малолетних лица за порнографију (15,71%). Што се тиче кривичног дела силовања, уочена су специфична кретања броја пријава у различитим регионима. Примећено је да је број пријава против пунолетних и малолетних лица био најмањи у Београдском региону, док је у осталим регионима за пунолетна лица био значајно виши током сваке посматране године. Истовремено, број пријава против малолетних лица у периоду 2019. и 2020. године био је највећи у региону Војводине и Јужне и Источне Србије. Укратко, иако током последњих десет година постоје одређене варијације у броју пријава за кривична дела против полне слободе, укупан број пријава и даље је низак, што може указивати на постојање „тамне бројке”, односно већег броја случајева који нису пријављени. Овај закључак наглашава потребу за унапређењем система подршке жртвама сексуалног насиља, што између осталог укључује и оснаживање жртва да пријаве сваки облик сексуалног злостављања.

Кључне речи: кривична дела против полне слободе, силовање, инциденција, региони.

Увод

У претходним деценијама, реакције на кривична дела против полне слободе разликовале су се од једног до другог друштва. Ове разлике и даље постоје у разним доменима, укључујући разноврсне теоријске приступе, објекте заштите, критеријуме класификација, начине реаговања и сл. Ипак, један аспект остаје константан, а то су озбиљност, разноврсност и трајност последица које ова врста понашања може изазвати. Оне се могу огледати у физичким повредама и озбиљном угрожавању физичког здравља, као и у мање видљивом, али дуготрајном и озбиљном нарушавању мен-

талног здравља, развоју посттрауматског стресног поремећаја, фобија и страхова, депресији, злоупотреби психоактивних супстанци, па све до најтежих облика аутодеструкције – покушаја самоубиства и самоубиства (Campbell, Dworkin, Cabral, 2009).

Инкриминација ових облика понашања незаобилазан је сегмент сваког савременог кривичног законодавства. У законодавству Републике Србије ова понашања су дефинисана у глави 18 КЗРС, која осим силовања, као основног и типичног дела из ове групе, обухвата још и следећа кривична дела: обљуба над немоћним лицем; обљуба са дететом; обљуба злоупотребом положаја; недозвољене полне радње; полно узнемиравање; подвођење и омогућавање вршења полног односа; посредовање у вршењу проституције; приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију; навођење детета на присуствовање полним радњама; искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу. У овом раду се извршен нагласак ставља на кривично дело силовања.

Поуздани подаци о распрострањености кривичних дела против полне слободе, па и о силовању као типичном делу из ове групе, тешко су доступни. Разлози за то могу се тражити и у знатној разноликости њихових појавних облика, али и у извесној тамној бројци. Процењује се да у Великој Британији на једно пријављено силовање долази између 15 и 20 непријављених случајева, а свега 6–10% жртава одлучи да силовање и званично пријави полицији (Egan, Wilson, 2012).

Према подацима Центра за контролу и превенцију болести (CDC)⁴, више од 50% жена и око 30% мушкараца доживело је сексуално насиље које је укључивало физички контакт^{5,6} (скоро половина

⁴ Centers for Disease Control and Prevention.

⁵ <https://www.rainn.org/statistics/scope-problem>, доступно 4. 4. 2024.

⁶ <https://www.cdc.gov/violenceprevention/sexualviolence/fastfact.html#:~:text=Sexual%20violence%20is%20common.,penetrate%20someone%20during%20his%20lifetime>, доступно 4. 4. 2024.

тих особа имала је мање од 18 година), док је једна од шест жена била жртва силовања или покушаја силовања. Слични подаци добијени су и у другим студијама спроведеним у САД, према којима је више од 78% жртава доживело силовање пре 25. године живота, од чега скоро 40% у доба малолетства (Breiding et al., 2014). Неки од података указују да је 32% жртава у тренутку силовања имало између 12 и 17 година (Tjaden, Thoennes, 1998).

Подаци из Националне анкете о интимним партнерима и сексуалном насиљу (НИСВС)⁷ показују да је у САД више од 18% жена (скоро 22 милиона) и око 1,5% (1,6 милиона) мушкараца доживело силовање (Black, 2011). Такође се наводи да је око 1,5% жена и мање од 1% мушкараца било жртва силовања или покушаја силовања у години која је претходила истраживању (Dworkin, Krahé, Zinzow, 2021), као и да је 44% жена и око 23% мушкараца имало искуство са другим облицима сексуалног насиља (Breiding et al., 2014).

У метастудији коју су спровели Дворкин, Крахе и Зинзов (Dworkin, Krahé, Zinzow, 2021) упоређивани су резултати 45 истраживања објављених на енглеском језику до 2010. године у 29 земаља, претежно из Европе и Африке (осим САД и Канаде). Истраживање се бавило преваленцијом сексуалних напада у адолесценцији и одраслом добу и показало је значајне варијације у резултатима. Стопе преваленције кретале су се од 0 у Кини до скоро 60% у Турској.

У периоду од 2000. до 2010. године, према извештају непрофитне организације „Женска соба“, сачињеном на основу података Министарства унутрашњих послова Републике Хрватске, у Хрватској је пријављено 1228 кривичних дела силовања (на годишњем нивоу просечно између 90 и 150). У истом извештају наводи се да је у популацији пунолетних жена чак 17% доживело силовање, док је око 5% адолесценткиња такође доживело силовање или покушај силовања. Међу учиниоцима доминирају особе узроста између 19 и 29 година (35%), док су малолетна лица учиниоци у око 12% случајева, од чега су деца (испод 14 година старости) заступљена у око 2% случаја (Mamula, 2011).

⁷ The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS).

Истраживање спроведено у Србији почетком 2022. године, које је обухватило шест региона, а у ком је учествовало 1212 жена и девојака старијих од 15 година, говори о томе да је више од 9% испитаница доживело силовање или покушај силовања. Највише испитаница било је старости између 40 и 50 година (Константиновић-Вилић, Петрушић, Бекер, Жунић, 2022). Подаци Аутономног женског центра говоре о томе да је у више од 80% случајева учинилац мушкарац кога жена познаје и коме верује, као и да је у више од 50% случајева силоватељ садашњи или бивши партнер или супружник (Славковић, Игњатовић, Алемпијевић, Малбаша, 2022).

Иако многи аутори сматрају да је превенција кривичних дела против полне слободе веома тежак задатак, не може се занемарити чињеница да ова дела изазивају озбиљне и дуготрајне психичке и физичке последице, као и значајне друштвене ефекте, због чега је неопходно предузети све доступне мере за њихову превенцију.

Основу успешне превенције чине добра анализа и познавање етиолошких и феноменолошких карактеристика одређеног облика криминалног понашања и његових учинилаца. Иако је према ставовима многих аутора (Баић, Коларевић, Гојковић, 2015; Бошковић, 2009; Генц и сар. 2018; Лајић, Баић, Ољача, 2019; Лукић, 2013; Шкулић, 2019) код ових кривичних дела тамна бројка можда и највећа, сваки покушај анализе њихових феноменолошких карактеристика вредан је пажње и представља корак ближе сагледавању реалне слике. У тој анализи, почетни корак је сагледавање учесталости (инциденције), територијалне дистрибуције и структуре извршилаца према старости.

Метод

У истраживању су коришћени подаци Републичког завода за статистику Републике Србије (област правосудја⁸), за период од 2013. до 2022. године (десетогодишњи пресек), који се односе на кривична дела против полне слободе (табела 1).

⁸ <https://www.stat.gov.rs/oblasti/pravosudje/>

Табела 1. *Кривична дела против полне слободе*

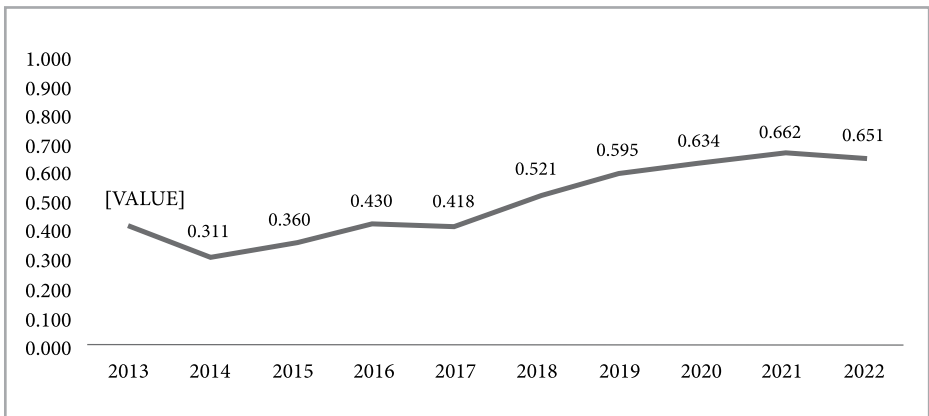
Члан КЗРС	Кривично дело
178	Силовање
179	Обљуба над немоћним лицем
180	Обљуба са дететом
181	Обљуба злоупотребом положаја
182	Недозвољене полне радње
182a	Полно узнемиравање
183	Подвођење и омогућавање вршења полног односа
184	Посредовање у вршењу проституције
185	Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију
185a	Навођење детета на присуствовање полним радњама
185b	Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу

Подаци обухватају информације о броју поднетих кривичних пријава против пунолетних и малолетних лица за: (1) кривична дела против полне слободе укупно, (2) свако појединачно кривично дело против полне слободе, (3) кривично дело силовања (чл. 178) према регионима Републике Србије – Београдски регион, регион Војводине, регион Шумадије и Западне Србије и регион Јужне и Источне Србије.

С обзиром да доступни подаци обухватају укупан број поднетих кривичних пријава у односу на појединачна кривична дела против полне слободе, подаци нису анализирани методама инференцијалне статистике. Стога је анализа спроведена путем визуализације фреквенцијских података кроз графичке приказе.

Резултати

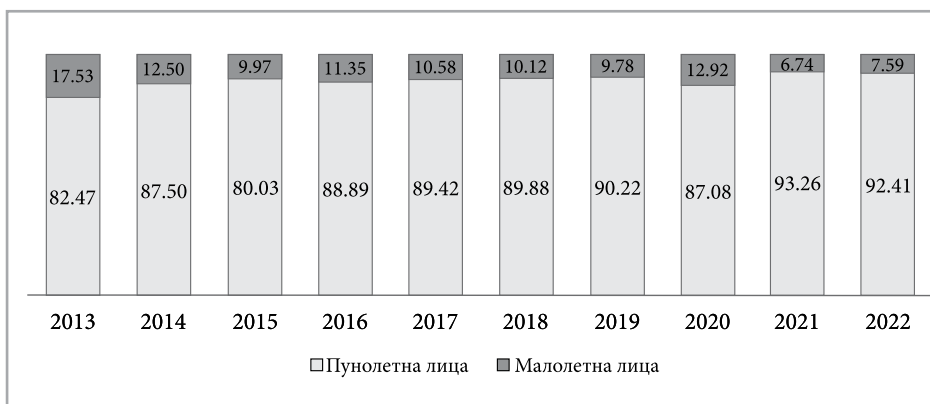
У периоду од 2013. до 2023. године пријављено је укупно 903.010 кривичних дела, од чега су 4.442 кривична дела против полних слобода, што чини око 0,49% укупног броја пријављених кривичних дела. На слици 1 процентуално је представљен број поднетих кривичних пријава за кривична дела против полне слободе у односу на укупан број поднетих кривичних пријава на територији Републике Србије у посматраном периоду. У односу на укупан број поднетих кривичних пријава, намеће се закључак да је у периоду 2013–2022. године број кривичних пријава за кривична дела против полне слободе релативно низак (>1%). С друге стране, уочљив је пораст броја кривичних пријава након 2016. и 2017. године.

Слика 1: Проценат поднетих кривичних пријава за кривична дела против полне слободе у односу на укупан број поднетих кривичних пријава у периоду од 2013. до 2022. године

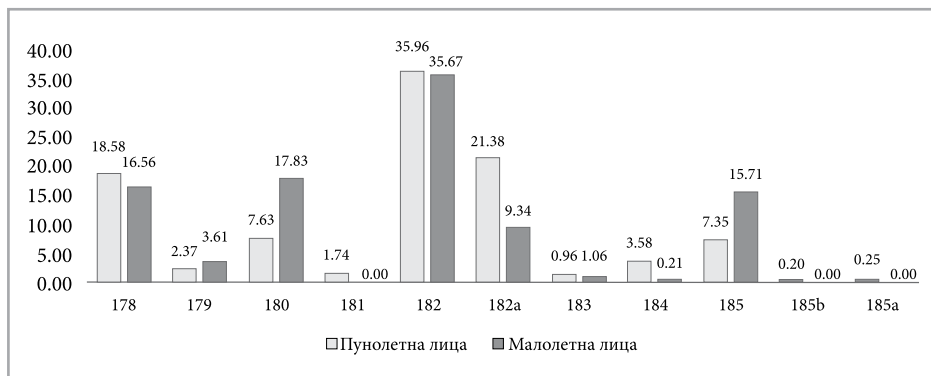
На слици 2 приказан је процентуални однос кривичних пријава поднетих против малолетних и пунолетних лица за кривична дела против полне слободе. Резултати показују да је проценат поднетих кривичних пријава које су поднете против пунолетних лица (од 82,47% до 93,26%) знатно виши од процента поднетих кри-

вичних пријава против малолетних лица. Такође, у последње две године, тачније 2021. и 2022. године, приметно је да је против малолетних лица поднет мањи број кривичних пријава, док је против пунолетних лица поднет већи број кривичних пријава.

Слика 2: Процентуални однос кривичних пријава појединих врста пунолетних и малолетних лица за појединачна кривична дела против полне слободе

На слици 3 приказан је процентуални однос кривичних пријава поднетих против пунолетних и малолетних лица за појединачна кривична дела против полне слободе. Резултати показују да је највећи број кривичних пријава и за пунолетна и за малолетна лица поднет за кривично дело недозвољених полних радњи (чл. 182 КЗРС) и кривично дело силовања (чл. 178 КЗРС). Приметно је да је знатно више кривичних пријава поднето против пунолетних лица за кривично дело полног узнемиравања (чл. 182а КЗРС), док је већи број кривичних пријава поднет против малолетних лица у односу на пунолетна лица за кривично дело обљубе са дететом (чл. 180 КЗРС) и кривично дело приказивања, прибављања и поседовања порнографског материјала и искоришћавања малолетног лица за порнографију (чл. 185 КЗРС).

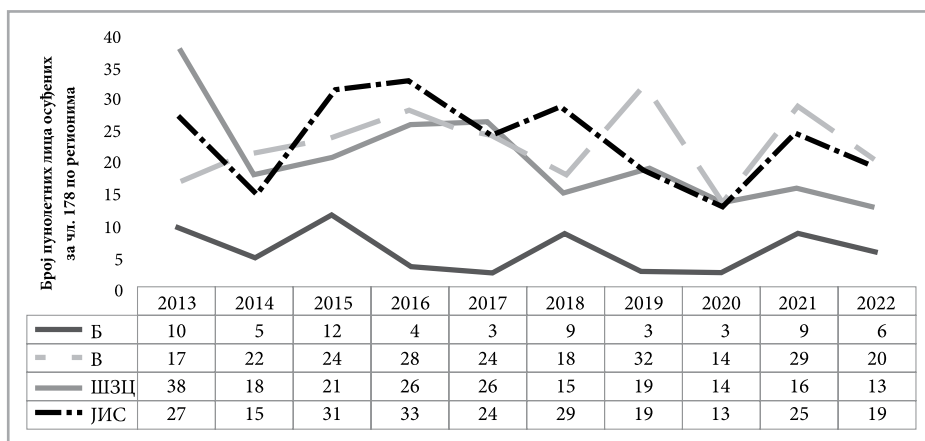

Напомена: чл. 178 – силовање; чл. 179 – обљуба над немоћним лицем; чл. 180 – обљуба са дететом; чл. 181 – обљуба злоупотребом положаја; чл. 182 – недозвољене полне радње; чл. 182a – полно узнемиравање; чл. 183 – подвођење и омогућавање вршења полног односа; чл. 184 – посредовање у вршењу проституције; чл. 185 – приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију; чл. 185b – искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу; чл. 185a – навођење детета на присуствовање полним радњама.

Слика 3: *Проценат кривичних пријава поднетих за пунолетна и малолетна лица за појединачна кривична дела против полне слободе*

На слици 4 приказан је број поднетих кривичних пријава против пунолетних лица за кривично дело силовања (чл. 178 КЗРС) према регионима Републике Србије. Резултати показују да је најмање кривичних пријава против пунолетних лица поднето у Београдском региону, док је током сваке посматране године број поднетих кривичних пријава знатно виши у преостала три региона.

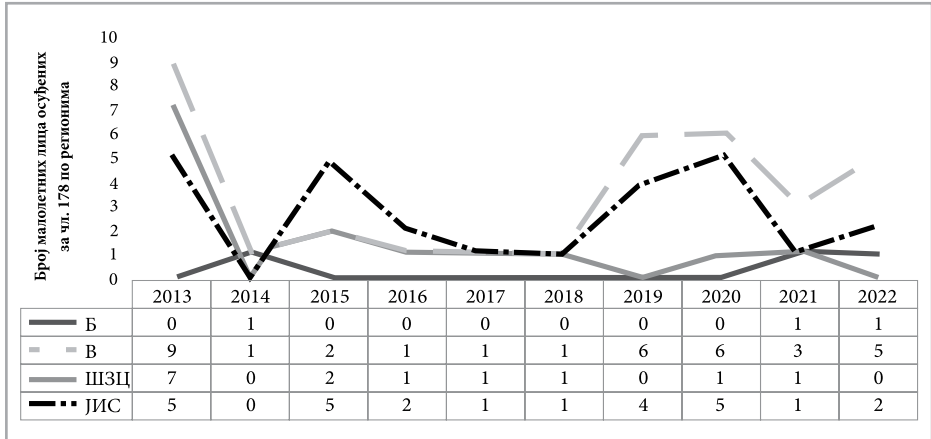
У региону Западне Србије и Шумадије приметно је опадање броја поднетих кривичних пријава за пунолетна лица за кривично дело силовања (чл. 178 КЗРС) након 2017. године. Када је реч о регионима Војводине и Јужне и Источне Србије, генерално посматрано, приметно је благо опадање броја поднетих кривичних пријава. Када се посматрају појединачне године, за ова два региона уочљиво је варирање броја кривичних пријава од године до године.

Напомена: Б – Београдски регион; В – регион Војводине; ШЗЦ – регион Шумадије и Западне Србије; ЈИС – регион Јужне и Источне Србије.

Слика 4: Број поднетих кривичних пријава против пунолетних лица за кривично дело силовања (чл. 178 КЗРС) према регионима Републике Србије у периоду од 2013. до 2022. године

И коначно, на слици 5 приказан је број поднетих кривичних пријава против малолетних лица за кривично дело силовања (чл. 178 КЗРС) према регионима Републике Србије. Резултати показују да је најмање кривичних пријава против малолетних лица поднето у Београдском региону, као и да је у периоду 2019. и 2020. године највећи број кривичних пријава поднет у региону Војводине и Јужне и Источне Србије. С друге стране, треба имати у виду да је број кривичних пријава по годинама у сва четири региона веома мали, због чега није оправдано разматрати његова кретања.

Напомена: Б – Београдски регион; В – регион Војводине; ШЗС – регион Шумадије и Западне Србије; ЈИС – регион Јужне и Источне Србије.

Слика 5: Број поднетих кривичних пријава против малолетних лица за кривично дело силовања (чл. 178 КЗРС) према регионима Републике Србије у периоду од 2013. до 2022. године

Ограничења истраживања

Иако су званични подаци поуздани и валидни, обично пружају само квантитативни увид у проблем, без детаљног контекста или разумевања фактора који доприносе чињењу кривичних дела против полне слободе. Обично не садрже детаљне информације о жртвама и учиниоцима, што нпр. може ограничити могућност анализе специфичних карактеристика случајева и идентификацију рањивих група.

Упркос недостацима, ови подаци ипак могу пружити важне увиде и информације за развој програма и интервенција усмерених ка превенцији и заштити жртава. Истовремено, омогућавају дугорочно праћење кретања и промена током времена, што може бити корисно за идентификацију дугорочних образаца и утврђивање ефикасних стратегија интервенције. Ови подаци истовремено омогућавају анализу регионалних разлика у инциденцији кривич-

них дела против полне слободе, што може помоћи у идентификацији специфичних потреба и усмеравању ресурса према најугроженијим регионима.

Дискусија и закључак

У раду је анализирана инциденција (учесталост) кривичних дела против полне слободе с нагласком на кривичном делу силовања. На темељу резултата истраживања примећујемо да се бележи пораст броја кривичних пријава за кривична дела против полне слободе, али да је њихов удео у укупном криминалитету и даље релативно низак (0,49%), што су показала и нека ранија истраживања (Baić, Batić, Srđić, 2014; Baiћ и сар., 2015; Lajić, Baić, Tomić, 2022). Међутим, ову чињеницу треба узети с резервом, због тога што је тамна бројка сексуалних деликата много израженија у односу на друге врсте деликата (Baiћ и сар., 2015; Бошковић, 2009; Генц и сар. 2018; Лајић и сар., 2019; Lukić, 2013; Шкулић, 2019). Пораст броја кривичних пријава може бити резултат различитих фактора, укључујући веће поверење у правосудни систем, као и извесне промене у друштвеним нормама и вредностима које могу повећати спремност жртава да пријаве сексуално насиље и злостављање. Република Србија је једна од првих држава које су потписале Конвенцију Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција), због чега је систем заштите и подршке жртвама свих облика родно заснованог насиља значајно унапређен. Истовремено, када је реч о проценту поднетих кривичних пријава за кривична дела против полне слободе, примећујемо да је више пријава поднето против пунолетних лица него против малолетних, што између осталог потврђују и резултати претходних истраживања (Baić et al., 2014; Baiћ, Коларевић, Ранковић, 2018). У последње две године, посебно у 2021. и 2022. години, примећује се смањење броја пријава против малолетних лица, док се истовремено бележи пораст броја пријава против пунолетних лица. То указује на потребу за даљим истраживањем фактора који утичу на кретање броја пријава, као и за имплементацијом адекватних мера за превенцију и сузбијање кривичних дела против полне слободе. На основу ана-

лизе структуре кривичних дела извршених од стране пунолетних и малолетних лица, примећујемо да су кривична дела недозвољених полних радњи и силовања најчешће пријављивана како против пунолетних, тако и против малолетних лица. У истраживању Баић и сарадника (2014) утврђено је да су највећи проценат кривичних дела силовања извршили старији малолетници старости 16 и 17 година, као и млађа пунолетна лица старости од 18 до 20 година. Међутим, уочавамо да су пријаве за кривично дело полног узнемиравања значајно више подношене против пунолетних лица, док је за кривична дела обљубе са дететом и приказивања, прикупљања и поседовања порнографског материјала и искоришћавања малолетног лица за порнографију већи број пријава поднет против малолетних лица. Злостављање деце је релативно уобичајен образац понашања адолесцената, што између осталог потврђује и студија о малолетним сексуалним преступницима, где је утврђено да они прибегавају сексуалном злостављању деце, посебно оне која су знатно млађа од њих (Howitt, 2009). Ови резултати указују на различите образце криминалног понашања међу пунолетним и малолетним лицима, што захтева диференциран приступ превенцији, заштити жртава и процесуирању починилаца, уз фокус на специфичним карактеристикама сваке групе.

На основу анализе броја поднетих кривичних пријава против пунолетних и малолетних лица за кривично дело силовања у регионима Републике Србије, можемо утврдити неколико значајних разлика и сличности. Када је реч о пријавама против пунолетних лица, примећује се да их је током посматраних година најмање било у Београдском региону, док је у осталим регионима, посебно у Западној Србији и Шумадији, забележен значајно већи број пријава. Такође се примећује опадање броја пријава за кривично дело силовања у Западној Србији и Шумадији након 2017. Године. Благо опадање броја пријава примећује се и у Војводини и Јужној и Источној Србији. С друге стране, када је у питању број пријава против малолетних лица, у Београдском региону је такође забележен најмањи број пријава, док је у Војводини и Јужној и Источној Србији било највише пријава током 2019. и 2020. године. Ипак, треба имати у виду да је укупан број пријава у свим ре-

гионима веома мали, што отежава анализу. Наведени резултати се делимично поклапају са резултатима истраживања Баић и сарадника (2015), у којем је утврђено да је по броју извршених кривичних дела силовања предњачио регион Војводине, затим регион Шумадије и Западне Србије, док су региони Јужне и Источне Србије и Београда имали нешто ниже стопе. Иако се овај налаз може довести у везу са ранијим истраживањима етиопатогенезе криминалног понашања, која указују на значајан утицај миграције становништва и процеса урбанизације (Баић и сар., 2015), за разумевање фактора који утичу на варијације у броју пријава за кривично дело силовања у различитим регионима Србије неопходно је спровести додатна истраживања.

У закључку, важно је нагласити потребу за конкретним акцијама и стратегијама које треба предузети како бисмо се даље суочавали са проблемом сексуалних деликата. Пре свега, неопходно је континуирано унапређење система подршке жртвама сексуалног насиља, укључујући приступ медицинској, психолошкој и правној помоћи. То укључује и едукацију правосудних органа и здравствених радника о специфичним потребама жртава. Надаље, потребно је даље ширење свести у друштву о озбиљности проблема сексуалног насиља и оснаживање жртава да пријаве злостављање. То може укључивати кампање јавног информисања, образовне програме у школама и јавне догађаје посвећене превенцији сексуалних деликата. Затим, неопходно је радити на промоцији родне равноправности и борби против штетних родно заснованих стереотипа и норми које доприносе сексуалном насиљу. То подразумева укључивање образовних програма на тему пристанка, самопоштовања и одговорних сексуалних односа у школске курикуле. И коначно, важно је наставити са истраживањем фактора који доприносе сексуалном насиљу и развијањем ефикасних превентивних мера које ће циљати ове факторе, укључујући програме превенције насиља у партнерским односима и обуку за ширење свести о сексуалном насиљу. Кроз ове и сличне иницијативе, можемо створити друштво у којем су сексуални деликти ретки, а подршка жртвама свеобухватна и ефикасна.

Литература

1. Baić, V., Batić, S., Srdić (2014). Sexually deviant behaviour of adolescents. International Scientific Conference "Archibald Reiss Days", *Thematic Conference Proceedings of International Significance Archibald Reiss Days*, Vol. I (Editor in Chief, Dragana Kolarić, PhD), Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade, 2014, p.p 421-428.
2. Баић, В., Коларевић, Д., Гојковић, В. (2015). Просторно-временска анализа криминалног понашања сексуалних преступника. *Темајски зборник радова: Криминалистичко-форензичка обрада места кривичних догађаја*. Криминалистичко полицијска академија, Београд, 37-46.
3. Баић, В., Коларевић, Д., Ранковић, М. (2018). Социо-демографске карактеристике извршилаца кривичног дела силовања. У Р. Радовановић (Ур.). *Форензички методи у криминалистици*. Вол. III (pp. 255-272). Београд: Криминалистичко полицијска академија.
4. Black, M. C., Basile, K. C., Breiding, M. J., Smith, S. G., Walters, M. L., Merrick, M. T., Chen, J., & Stevens, M. R. (2011). *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 summary report*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
5. Бошковић, М. (2009). Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода. *Зборник радова Правној факултету* (вол. XLIII, бр. 2, стр. 121-141). Нови Сад.
6. Breiding, M. J., Smith, S. G., Basile, K. C., Walters, M. L., Chen, J., & Merrick, M. T. (2014). *Prevalence and characteristics of sexual violence, stalking, and intimate partner violence victimization-national intimate partner and sexual violence survey*, United States, 2011. *MMWR Surveill Summ*, 63(8): 1-18. PMID: 25188037; PMCID: PMC4692457.
7. Campbell, R., Dworkin, E., & Cabral, G. (2009). An ecological model of the impact of sexual assault on women's mental health. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(3): 225-246. <https://doi.org/10.1177/1524838009334456>
8. Dworkin, E. R., Krahé, B., & Zinzow, H. (2021). The global prevalence of sexual assault: A systematic review of international research since 2010. *Psychology of Violence*, 11(5): 497-508. <https://doi.org/10.1037/vio0000374>.

9. Egan, R., & Wilson, J. C. (2012). Rape victims' attitudes to rape myth acceptance. *Psychiatry, Psychology and Law*, 19(3): 345–357. <https://doi.org/10.1080/13218719.2011.585128>
10. Genc, A., Samac, N., Knežević, L., Petrović, K., & Konc, I. (2018). Upitnik za ispitivanje mitova o silovanju – pilot-istraživanje. *Psihološka istraživanja*, 21(2): 155-182.
11. Howitt, D. (2009). *Forensic and Criminal Psychology*. Harlow: Pearson Education.
12. Konstantinović Vilić, S., Petrušić, N., Beker, K., & Žunić, N. (2022). *Nasilje prema ženama i devojčicama u javnom prostoru - sažeta verzija sa ključnim rezultatima i preporukama*. Pančevo: Udruženje građanki FemPlatz.
13. Лажих, О., Баић, В., Ољача, М. (2019). Дроге за силовање –поједини криминалистички аспекти, информисаност и ставови младих. *Безбедност*, 61(2): 46-67. <https://doi.org/10.5937/bezbednost.1902046L>.
14. Lajić, O., Baić, V., Tomić, M. (2022). Real Rape Stereotype: Between knowledge and beliefs. *Journal of Criminalistics and Law*, 27(3), 46-57. DOI.org/10.5937/nabepo27-37491
15. Lukić, N. (2013). *Etiologija seksualnog kriminaliteta i recidivizma njegovih učinilaca*. U
16. Ignjatović, Đ. (Ur.), *Kaznena reakcija u Srbiji: Tematska monografija*, deo 3 (str. 280-294).
17. Mamula, M., Vukmanić, M., Hojt, A., & Zore, P. (2011). *Seksualno nasilje u Hrvatskoj 2000. – 2010*. Zagreb: Ženska soba – Centar za seksualna prava.
18. Slavković, B., Ignjatović, T., Alempijević, Đ., & Malbaša, D. (2022). *Silovanje je zločin: Priručnik za žene koje su preživele seksualno nasilje, za sve one koje/koji im mogu biti podrška, ali i za sve druge žene*. Beograd: Autonomni ženski centar.
19. Škulić, M. (2019). *Krivična dela protiv polne slobode*. Beograd: Službeni glasnik.
20. Tjaden, P., & Thoennes, N. (1998). *Prevalence, incidence, and consequences of violence against women: Findings from the National Violence Against Women Survey*. National Institute of Justice & CDC.

Incidence of Criminal Offenses against Sexual Freedom: Adult and Juvenile Offenders

Abstract: *The paper presents a research on the incidence of crimes against sexual freedom in the Republic of Serbia from 2013 to 2022. The research was conducted in order to review the number of submitted criminal reports for adults and minors during the mentioned period, as well as to analyze the trends in the incidence of the crime of rape across the regions of the Republic of Serbia. The data used in the research come from the Republic Institute of Statistics (Judiciary area) and include information on the number of criminal charges filed against adults and minors for: (1) crimes against sexual freedom in total, (2) each individual crime against sexual freedom, (3) criminal offense of rape per regions - Belgrade Region, Vojvodina Region, Šumadija and Western Serbia Region and Southern and Eastern Serbia Region. In the period from 2013 to 2022, a total of 903 010 crimes were reported, of which 4442 (0.49%) were crimes against sexual freedom. The results show that the total number of filed criminal reports is relatively low, but a growing trend was observed after 2016 and 2017. The percentage of criminal reports against adults was between 82.47% and 93.26%, while the number of reports against minors decreased, especially in 2021(6.74%) and 2022 (7.59%). The largest number of reports refers to criminal offenses of illicit sexual acts and rape, where the percentages for adult persons and the criminal offense of illicit sexual acts are 35.96%, and for minors 35.67%. When it comes to rape, 18.58% of reports were filed against adults, and 16.56% against minors. Adults were more often reported for sexual harassment (21.38%), while minors were more often reported for sexual intercourse with a child (17.83%) and the criminal offense of showing, obtaining and possessing pornographic material and exploiting a minor for pornography (15.71 %). Regarding the crime of rape, specific trends in the number of reports were observed in different regions. It has been observed that the number of reports against adults and minors is the lowest in the Belgrade region, while in other regions the number of reports against adults is significantly higher for each observed year. At the same time, the number of reports against minors in the period of 2019 and 2020*

was highest in the Vojvodina region and in Southern and Eastern Serbia. In summary, although for the past ten years there have been certain variations in the number of reports for criminal offenses against sexual freedom, the total number of reports remains low, which may indicate the existence of a "dark figure", i.e. a larger number of cases that have not been reported. This conclusion emphasizes the need to improve the support sytem for victims of sexual violence, which includes, among other things, empowering victims to report any form of sexual abuse.

Keywords: crimes against sexual freedom, rape, incidence, regions.